teikts konferencē — noraidām izdaudzināto objektīvo viedokli, kādu grib ieslavēt mūžīgie uzskatu mainītāji, kas sakās visu saprotam, un tāpēc viņi esot spējīgi arī visu piedot." Tur viņi noraida tādu viedokli. No tā mēs varam mierīgi secināt to, ka, ja viņi to noraida, tad viņiem nav nekādu tiesību citiem pārmetumus taisīt, kas tāpat grib rīkoties. (Aplausi.) — „Mūsu vienīgais viedoklis ir mūsu vāciskais viedoklis" — viņi saka. „Mēs esam objektīvi tad" — saka tas vācu kungs — „kad domājam kā vācieši". Jūs pārtulkojiet to latviski. (Aplausi.) Kad mums pārmet, ka mēs esot tendenciozi, tad es atbildu: Tautas likteņa īsto, dziļo patiesību uzmeklēt un to attēlot — tā nav tendence, bet patiesības sagrozīšana — lūk, tā ir tendence. (Aplausi.) „Noteicošais faktors vēstures uztverē un izpratnē ir tautas dzīvotgriba un šīs gribas secinājumi. (Aplausi.) Atjaunotai vēstures mācībai jātop par tautiskās apziņas kodolu."

Tā tur tanī ziņojumā bija lasāms, un es to apzināti jums cēlu priekšā, lai arī pie mums tādi vārdi atskanētu, kaut arī tie paņemti no kaimiņiem.

Tālāk es gribu teikt, ka es, nākot pie slēdziena no tā, ko es sacīju un ko jūs dzirdējāt, gribētu izteikt šādu atzinumu, ka skolas uzdevums ir gādāt, lai aug jaunatne, kas spēs droši stāties vecākās paaudzes vietā un viņas darbu turpināt un kāpināt; jaunatne, sagatavota kultūras attīstību tālāk uz priekšu virzīt; jaunatne, kas apzinās savus pienākumus pret sevi, pret sabiedrību, pret tautu un valsti, jaunatne, izaudzēta un sagatavota kalpošanai tautai un valstij; jaunatne, kas pilnīgi apzinās valsts, savas valsts vērtibu un nozīmi; jaunatne, kas mācēs valsti cienīt un to mīlēt un arī aizstāvēt, ja vajadzētu, pret grūtībām, nesot arī upuŗus. Tādai jaunatnei Latvija būs rakstīta prātos, viņa to nesīs sirdīs, savās karstajās sirdīs.

Un skola un skolotāji tad būs savu uzdevumu godam izpildījuši, dāvāto uzticību attaisnojuši. Viņi un viņu audzētā jaunatne mācēs un spēs savu jūtu, savu domu un darbu centrā nostādīt tautu un tēviju. Tā jaunatne ticēs Latvijai un būs gatava strādāt un cīnīties par viņas plaukšanu un augšanu līdz galīgai uzvarai. Tā būs patriotu jaunā audze, un slava un gods par to tad būs mūsu skolotājiem, mūsu krietnajam, uzticamam Latvijas skolotājam, kas lai arī no šīs vietas un šī brīža paņem līdzi uz mājām manus visirsnīgākos un patiesākos novēlējumus labām sekmēm, labai izdošanai viņa darbā visās turpmākās gaitās, jo par nākamās paaudzes krietnumu būs gods un slava mūsu skolotājam.

Izglītības ministra prof. A. Tenteļa runa Rīgas pamatskolu skolotāju sanāksmē.

Augsti godātais Valsts Prezidenta kungs, augsti godātais ministra kungs, pilsētas galvas kungs, direktoru kungi un mīļie skolotāji!

Šodien te ir pulcējušies Rīgas pilsētas pamatskolu skolotāji, paklausīdami Izglītības ministrijas aicinājumam, lai visi kopā noklausītos uzraudzības iestāžu novērojumus skolu dzīvē un arī aizrādījumus, kā labāk un sekmīgāk strādāt skolu darbā. Rīgas skolotāju skaits ir tik liels, ka ar katru skolotāju atsevišķi nav iespējams izrunāties un dot viņam vajadzīgos individuālos aizrādījumus, tādēļ aizrādījumi ir jāvispārina un jāsniedz konferencē. Ir iespējams, ka šādā kārtā krāsas tiek sabiezētas, bet visus negatīvos novērojumus jūs nedomājat katrs griezt uz sevi. Novērojumi radušies no visas skolotāju masas. Netrūkst arī pozitīvu novērojumu, un tie ir pat pārsvarā. Tas mūs ļoti iepriecina, un paldies jums par to. Skolotāji strādā, un cītīgi strādā, kā ziņo uzraudzības iestādes. Tomēr arī tiem, kas labi strādā, nebūs par ļaunu, ja viņi lieku reizi pārdomās par savu darbu, par saviem darba paņēmieniem un atcerēsies savus sasniegtos rezultātus.

Skolas darbs ir komplicēts, tālab gan neviens nevarēs teikt, ka viņš jau sasniedzis pilnību, ka viņam nav vairs nekas darāms, un ka vairs nav jāmācās. Katram vēl ir daudz ko darīt sava darba, savas mākslas izkopšanā, savu pienākumu dziļākā izprašanā. Uzslava, ka esiet krietni strādājuši, nedrīkst jūsu pašizglītošanās, tālākmācīšanās gribu iemidzināt. Tālab jūs esiet saukti ierasties šai konferencē, lai aizrādījumos un pamudinājumos smeltos jaunu ierosmi, spirgtus spēkus, lai stiprinātos savā pienākuma apziņā, pārbaudītu savus ideālus un raudzītu darīt savu darbu vēl ražīgāku, vērtīgāku un pilnīgāku kā līdz šim. Darba garu un sajūsmu, kā arī labas gribas pieplūdumu palīdzēs jums celt arī pati konference ar lielo dalībnieku daudzumu, ar uzrunām, un it sevišķi, kas mūs šodien iepriecē, — ar mūsu Valsts un Ministru Prezidenta kunga klātbūtni. Sirsnīga pateicība Prezidenta kungam par šo ierašanos (aplausi.) Mēs visi labi zinām, cik dziļi Prezidenta kungs ir skolas lietas savā sirdī ieslēdzis, cik liela ir viņa gādība par skolām. Ar dziļu pateicību atgādāsimies viņa draudzīgo aicinājumu, kas tik vareni saviļņoja visu Latviju un lika it visiem skolas gaitas beigušiem atcerēties savas skolas, padomāt, ko viņa tam devusi, kādu ceļu rādījusi un kā tai pateikties. Atgādāsimies vēl Valsts Prezidenta gādību par skolu izdaiļošanu, par jaunu skolas namu celšanu, nerunājot nemaz par skolu iekšējās dzīves stiprināšanu un izkopšanu. Un neviens tā nepriecājas par labiem skolu sasniegumiem un izcilām sekmēm, kā mūsu vadonis.

Skola ir tā iestāde, kas pelna visu mūsu nopietnāko uzmanību. Pēc mūsu valsts nolikumiem valstī nedrīkst būt neviena pilsoņa, kas nebūtu skolā gājis. Pamatskolā mūsu bērni pavada 6 un vairāk gadus, t. i. pavada tos gadus, kad attīstās bērna raksturs, kad bērns top par jaunekli un par pieaugušu, kad viņš izaug no aizgādniecības garīgi un miesīgi, kad sāk patstāvīgi domāt un rīkoties. Tāpēc vecāku, sabiedrības, valdības un valsts interesēs ir gādāt par labu skolu, par krietnu skolas audzināšanu un mācīšanu. Šo audzināšanu un mācīšanu izdariet jūs, skolotāji, un nekad nebūs par daudz atkārtot, cik svarīgs, augsts un svēts ir skolotāja pienākums. Nekad mēs pietiekoši skaidri un dziļi neaptversim, cik lielu uzticību mums dāvā vecāki, tauta un valsts. Vecāki nodevuši jūsu audzināšanā savu visdārgāko mantu — savus bērnus, tauta un valsts — savu nākotni. Un skolotājiem nu jāatbild par to, ko viņi no šī dārguma izveidos — vai viņi izveidos mirdzošu cietu dimantu vai tikai bezveida zemes piku, vai jūsu audzēknis būs krietns un vērtīgs, jeb vai viņš būs nekam nederīgs un kā kaitīgs no sabiedrības izmetams. Atminaties tos vārdus: „Vai tam, kas vienu no šiem mazākiem apgrēcina! Tam būtu labāk, ka tam piesietu dzirnu akmeni un noslīcinātu jūŗā visdziļākā vietā". Redziet, cik liela ir skolotāja atbildība.

Bet jūs teiksiet, ka priekš skolā iestāšanās un arī pa visu skolas laiku bērnus audzina arī vecāki, un arī viņi spēlē ne mazu lomu. Pareizi! Bet no smagās atbildības jūs tomēr nevarat atkratīties. Tas taču ir skolas uzdevums; izlabot, ko apkārtne ir sabojājusi. Pie tam jāsaka, ka jūs esiet paši labprātīgi izvēlējušies savu amatu. Neviens taču nespieda jūs būt par skolotājiem. Jūs esiet uzņēmušies šo ārkārtīgi atbildīgo pienākumu, tāpēc arī pildiet to tā, lai redzētu, ka jūs to esiet uzņēmušies ar pilnu apziņu. Jūs esiet visi gatavojušies savu pienākumu izpildīšanai un esiet tā tad šai ziņā speciālisti. Vai to mēs varam teikt arī par vecākiem, par sabiedrību? Pie tam katrs no jums, kas neļūtas pilnīgi sagatavots šim augstajam uzdevumam, vēl ar laiku var to labot. Iegūstiet trūkstošo, mācāties no vecākiem kolēģiem, ejiet kursos, lasiet speciālas grāmatas, pārdomājiet jo bieži vien savu darbu. Jūs nedrīkstiet jums dāvāto uzticību velti valkāt. Mūsu jaunie laiki prasa no skolotāja nevien krietnu zināšanu iemācīšanu, bet prasa vēl krietna rakstura ieaudzināšanu. Beidzamais ir varbūt tas svarīgākais, lai jaunie pilsoņi varētu sekot dzīvei un reālizēt jauno garu. Skolotājam pašam jātop šī jaunā — 15. maija gara pilnam, jo citādi viņš nevarēs šo jauno garu paust skolā un arī ārpus skolas. Jaunais gars lai apgaro jūsu dzīvi, darbus, domas un pārliecību. Jaunais gars prasa no mums, lai mēs visus savus spēkus pieliekam mūsu brīvības pasargāšanai, mūsu tautas, mūsu valsts, mūsu kultūras, mūsu vislielāko vērtību izkopšanai un izveidošanai. Tas mums jādara visiem kopā vienotiem spēkiem, visiem tautas locekļiem, arī skolotājiem kā vienam vīram plecu pie pleca stāvot katram savā vietā, katram savā darbā, darot savu darbu ar prieku un aizrautību no visas sirds, pašiem paliekot skaidriem savā dzīvē un visā savā būtībā. Jaunais gars prasa, lai no skolām iznāktu stipri un krietni raksturi, cilvēki ar pozitīviem uzskatiem un pārliecību, disciplīnēti savā dzīvē un darbā. Tāpēc izmantojiet visus līdzekļus šī mērķa sasniegšanai, kādi jums doti. Neslavējiet par ideāliem negatīvus tipus, bet rādiet veselīgus, krietnus, spēcīgus tipus, apgarojot tos ar savu dzīvo vārdu. Diezgan ir pagājušos gadu simteņos un gadu desmitos mums stāstīts un arī vēl tagad mēģināts pierādīt, ka latvieši nekas nav un ka viņi neko kultūrai nav devuši un neko nespēj un nespēs. Tagad pienācis laiks atklāt patiesību un parādīt visiem, ka latvietis savā vēstures gaitā ir radījis augstas kultūras vērtības un rada tās vēl tagad. Lai tikai atveŗ acis un paskatās latvieša darbā. Mūsu vēsture mums kaunu nedara. Mūsu bērni, mūsu jaunatne jāmāca un jāiemāca turēt augsti godā mūsu lielākās vērtības un ziedot itin visu par savu Latviju, kas mūsu pašu vēstures, mūsu pašu spēkiem celta, uzturama un izveidojama par Latviju daiļu un varenu, kuŗu no jums prasa jaunais laiks, jaunais gars, kuŗu prasa mūsu vadonis, kuŗu prasa mūsu tauta un valsts. Jums to visu būs rakstīt bērna dvēselē lieliem, skaidriem burtiem, kas lai nekad tur nenodzistu, bet paliktu skaidri līdz mūža galam; rakstiet tā, lai nekad neapniktos šajos rakstos skatīties, šos uzrakstītos vārdus lasīt un atcerēties. Lai to jūs varētu izdarīt, tad jums šī bērna dvēsele smalki jāpazīst. Viņa īstenībā nav balta lapa, un tikai labs pratējs var visu tur uzrakstīt, bet arī tikai tad, ja viņš to dara ar mīlošu sirdi, lielu taktu un dziļu pārdomu. Tas nav viegli, un prasa no skolotāja daudz pacietības, uzmanības un pūļu. Darbu atvieglo tas, ka skolās strādā vairāki skolotāji, īpaši Rīgas skolās. Visiem skolotājiem jāstrādā kopā plānveidīgi, visiem acu priekšā jābūt vienam kopīgam mērķim. Visiem kopā jāgādā arī par skolnieku disciplīnu, par viņu stāju. Arī par skolnieku sekmēm jūs kopīgi atbildiet. Jūs esiet viena saime, jums ir viens gars, viens pienākums. Visam jūsu darbam jābūt skaisti saskaņotam. Paldies Dievam, sūdzības par skolotāju nesaskaņām tagad ienāk arvien mazāk, mazāk kā iepriekšējos gados. Un mana vēlēšanās ir, lai nebūtu nemaz naida skolotāju starpā, nebūtu intrigu un sūdzību. Cenšaties pēc skaidrības savā dzīvē, arī skolā un klasē. Ar to iegūsiet autoritāti un bērnu vecāku un savu līdzskolotāju cieņu. Tas būs jums stiprs atbalsts, un tad skolā valdīs labs gars, tad jūsu skola būs viena no tām, kas visiem mīļa un dārga.

Mīļie skolotāji! Grūts ir jūsu darbs. Daudz no jums prasa, un ne katrreiz laicīgā atmaksa atbilst pieliktām pūlēm. Padomus dot ir viegli, ja citi ir šo padomu pildītāji. Tomēr man jāsaka, ka pazīstu tīri labi skolotāja darbu un tā grūtības, bet pazīstu arī skolotāja prieku, kad viss labi veicas un labi izdodas. Šis prieks ar uzviju atsveŗ visas grūtības. Mūsu dienās nav ideālistu trūkuma, arī skolotāju vidū nē.

Es gribu jūs uzmudināt uz pārdomām par savu darbu un pienākumiem. Paturiet dziļi prātā mūsu tautu un mūsu valsti. Mūsu darbu lai atvieglo tas, ka par mums stāv nomodā mūsu vadonis ar saviem skaidrajiem, noteiktajiem mērķiem un norādījumiem. Mēs varam droši būt, ka mūsu vadonis neļaus nezālēm pārņemt mūsu druvu, pārņemt mūsu iekopto dārzu, neļaus nezālēm nomākt mūsu stādījumus. Viņš atbalstīs mūs, kad mēs būsim noguruši, un uzmudinās mūs ar mīļu un spēcīgu vārdu. Viņa griba ir, lai visnotāļ kalpojam Latvijai un mūsu tautai, un lai mūsu gādībā nodotos bērnus ieaudzinām tādā pašā kalpībā.

Dievs, svētī Latviju! LTA.

Valdības rīkojumi un pavēles.

Instrukcija valsts budžeta projekta sastādīšanai.

(Izdota uz likuma par valsts budžetu — Lik. kr. 1936. g. 25 — 9. panta pamata.)

I. Vispārīgie noteikumi.

1. Budžetu projekti sastāv no:

a) ieņēmumiem un izdevumiem, kas iedalīti pēc finanču ministra izdotās klasifikācijas un sakārtoti pēc 1. un 2. paraugiem;

b) aprēķiniem un paskaidrojumiem ar norādījumiem uz likumiem, noteikumiem, instrukcijām, rīkojumiem, normām, tirgus cenām u. c. ziņām, uz ko šie aprēķini pamatoti.

2. Ieņēmumus un izdevumus iedala tekošos un kapitāla ieguldījumu ieņēmumos un izdevumos saskaņā ar finanču ministra izdotu klasifikāciju.

3. Speciālo budžetu ražošanas, tirdzniecības vai citu apgrozījumu ieņēmumus un izdevumus ievieto operātīvās daļas paskaidrojumos, bet ieņēmumus un izdevumus, kuŗiem pastāvīgs, no apgrozījumu apmēriem tieši neatkarīgs raksturs, — tekošos ieņēmumos un izdevumos.

Operātīvo ieņēmumu un izdevumu atlikumu vai iztrūkumu uzrāda speciālo budžetu tekošos ieņēmumos vai izdevumos.

4. Paragrafu vai pantu summām tieši pretim folio labajā pusē ierakstāmi paskaidrojumi, pie kam darbinieku atalgojuma aprēķini sastādāmi 5. paraugā atzīmētā kārtībā. Īpatnējos apstākļos, ar Valsts saimniecības departamenta piekrišanu, resori var sniegt darbinieku atalgojuma aprēķinus pēc cita parauga.

5. Katra panta un paragrafa kopsummas noapaļojamas līdz pilniem latiem.

6. Budžetu projektiem pievienojami paskaidrojumu raksti, kas aptveŗ paredzamo darbību nākamā saimniecības gadā, salīdzinot to ar tekošā un pagājušā gada darbību. Paskaidrojumu raksti pamatojami statistiskiem datiem.

7. Paredzot kreditus ēku jaunbūvēm un kapitālām pārbūvēm, jāpievieno būvju programas vai skices un aptuveni izmaksas aprēķini.

8. Ja būvi vai citu kapitāla ieguldījumu paredz izvest vairākos gados, bet kreditu pieprasa viena gada vajadzībām, tad pirmā gadā paskaidrojumos pievedams visa ieguldījuma izmaksas aptuvens aprēķins, bet turpmākos gados uzrādāmi iepriekšējos gados šai vajadzībai atvēlētie krediti.

9. Jauna saimniecisku pasākumu krediti pamatojami tautsaimnieciskiem un techniskiem pētījumiem un rentabilitātes aprēķiniem.

10. Kapitāla ieguldījumu krediti apzīmējami paskaidrojumos par pagarināmiem trīkai gadījumos, kad nav paredzams izpildīt darbus un piegādes līdz budžeta gada beigām (V. budž. lik. p. 35) vai kad kreditu pagarināšana lietderīga un saimnieciski izdevīga. Pagarinājuma vajadzība motivējama.

11. Resoru vadītāji līdz 10. septembrim paziņo finanču ministrim nākamā saimniecības gada budžetā paredzamo ieņēmumu un izdevumu kopsummas par atsevišķām budžeta vietām, paskaidrojot pieaugumus, samazinājumus un pārkārtojumus, salīdzinot ar tekošā gada budžetu. Ziņas sniedzamas pēc 6. parauga.

Bez tam kapitāla ieguldījumu ieņēmumi un izdevumi uzrādāmi sevišķā sarakstā pa vietām un paragrafiem, uzskaitot izdevumos atsevišķi katrai lielākai būvei, darbam, iegādei vai citam kapitāla ieguldījumam vajadzīgos kreditus.

12. Uz Valsts saimniecības departamenta pieprasījumu iestādes un uzņēmumi iesūta Valsts budžetu nodaļai ieskatam 13. pantā minēto vienību sastādītos budžetu projektus, paskaidrojumu rakstus, algu sarakstus un citas ziņas.

II. Atsevišķu iestāžu un uzņēmumu budžetu projekti.

13. Katra vietējā iestāde, centrālās iestādes daļa, nodaļa, nozare un katrs uzņēmums un kapitāls sastāda ikgadus savas darbības apjomā nākamā saimniecības gada budžeta projektu.

14. Iepriekšējā pantā minētās vienības iesniedz savus budžeta projektus ar paskaidrojuma rakstiem līdz 1. septembrim padotības kārtībā departamenta direktoram vai tiesībās līdzīgas iestādes vadītājam.

III. Departamentu budžetu projekti.

15. Departamentu direktori un tiesībās līdzīgu iestāžu vadītāji pārbauda iesniegtos budžetus, sastāda vietu budžeta projektus un nodod tos ar paskaidrojuma rakstiem resoru vadītājiem līdz 15. oktobrim.

IV. Resoru budžetu projekti.

16. Resoru pamata un speciālo budžetu projektus un, pēc 3., 4. un 4.a paraugiem — ieņēmumu un izdevumu kopsavilkumus sastāda pēc resoru vadītāju norādījumiem.

17. Resoru budžetu projekti iesniedzami finanču ministrim un Valsts kontrolei līdz 15. novembrim līdz ar resoru vadītāju paskaidrojumu rakstiem 2 eksemplāros katram.